<u>अस्वीकरण</u>

नेपालीमा अनुवाद गरिएको मामिलाको निर्णय पक्षहरुले आफ्नो भाषामा बुझ्नु को लागि मात्र हो। सबै व्यावहारिक र आधिकारिक उद्देश्यका लागि, फैसलाको अंग्रेजी संस्करण नै प्रामाणिक हुनेछ र कार्यान्वयनको उद्देश्यका लागि पनि अंग्रेजी भाषामा जारी भएको फैसला मान्य हुनेछ।

[२०२५] २ एस.सी.आर. ५२६ : २०२५ आई.एन.एस.सी. १७०

रवि विरुद्ध पंजाब राज्य

(फौजदारी अपिल नं. ६३३/२०२५)

१० फेब्रुअरी २०२५

[पंकज मिथल* र एहसानुद्दीन अमानुल्ला, न्यायाधीशहरू]

विचारणार्थ मामिला

उच्च न्यायालयले दिएको आदेशको सत्यताको सम्बन्धमा मामिला उठ्यो, जसमा अपीलकर्ता-पतिलाई आफ्नी पत्नीको हत्याको लागि दोषी ठहर गरेको थियो।

शिर्षक नोटहरु†

प्रमाण - परिस्थितिजन्य प्रमाण - प्रमाणको भार - अभियोजन पक्षको मामिला यो थियो कि मृतकको भाइले एफआईआर दर्ता गरेका थिए कि उनकी बहिनीको हत्या उनको पति-अपीलकर्ताले आफ्नी दोस्रो पत्नीसँग मिलेर गरेका थिए, र उनकी अर्की बहिनी-अपीलकर्ताको छिमेकीले अपीलकर्ताले मृतकको डोरीले घाँटी थिचेर हत्या गरेको देखेकी थिइन् र उनलाई केही पनि नबताउन धम्की दिएका थिए - अपीलकर्ताले शव पनि आफ्नो गाउँबाट मृतकको भाइको मूल ठाउँमा ल्याए - तल्लो न्यायालयले अपीलकर्तालाई घाँटी थिचेर आफ्नी पहिलो पत्नीको हत्या गरेकोमा दोषी ठहर गऱ्यो - सत्यता:

फैसला: उजुरीकर्ता, उनकी बहिनी र मृतकको काकाको छोरालाई प्रतिकूल साक्षी घोषित गरियो र अभियोजन पक्षसँग केवल औपचारिक साक्षीहरू बाँकी रहे, शव परीक्षण गर्ने डाक्टर र अनुसन्धान गर्ने इन्स्पेक्टर - प्रतिकूल भएका साक्षीहरूको प्रमाणलाई खारेज गर्दै, डाक्टर र इन्स्पेक्टरको प्रमाणले मृत्युको कारण निर्णायक रूपमा स्थापित गर्दैन - परिस्थितिहरूले अपीलकर्ताको अपराधलाई निर्णायक रूपमा स्थापित गर्दैन बरु फरक धारणा बनाउन पर्याप्त ठाउँ दिन्छ - परिस्थितिजन्य प्रमाणको आधारमा, अपीलकर्ताको निर्दोषतालाई पूर्ण रूपमा अस्वीकार गर्न सकिँदैन - तल्लो न्यायालयले अपीलकर्ताको धारा ३१३ फौजदारी कार्यविधि संहिता अन्तर्गत रेकर्ड गरिएको बयानलाई पूर्ण रूपमा बेवास्ता गऱ्यो - अपीलकर्ताले आफ्नो बयानमा स्पष्ट रूपमा भनेका थिए कि मृतकको प्राकृतिक मृत्यु भएको थियो किनकि उनी दीर्घकालीन क्षयरोगबाट पीडित थिइन् - शव परीक्षण गर्ने डाक्टरको पुन: परीक्षण गराउनु अभियोजन पक्षको काम थियो, तर अभियोजन पक्ष परिस्थितिजन्य प्रमाणको आधारमा अपीलकर्ताको अपराधलाई शंकाको छायाभन्दा बाहिर प्रमाणित गर्न पूर्ण रूपमा असफल भयो - अभिलेखमा रहेको प्रमाणले दुई परस्पर विरोधी रायहरूको लागि पर्याप्त छुट दिन्छ, र यस्तो परिस्थितिमा, अपीलकर्ताको पक्षमा शंकाको लाभ दिनुपर्छ - विवादित फैसला खारेज गरियो - अपीलकर्ता दश वर्षभन्दा बढी समयदेखि जेलमा छन्, त्यसैले रिहा गर्न निर्देशन दिइयो - भारतीय दण्ड संहिता, १८६० - प्रमाण ऐन, १८७२ - धारा १०६ - फौजदारी कार्यविधि संहिता, १९७३ - धारा ३१३।

[अनुच्छेद १७, १९, २४-२७]

- लेखक

उद्धृत मामिलाहरू

शरद विर्धिचन्द सारडा वि. महाराष्ट्र राज्य (१९८४) ४ एससीसी ११६; त्र्यंबक मारुती किरकन वि. महाराष्ट्र राज्य (२००६) १० एससीसी ६८१; अनीस वि. द स्टेट गभर्नमेन्ट अफ एनसिटि (२०२४) एससीसी अनलाइन एससी ७५७ - सन्दर्भित।

ऐनहरूको सूची

प्रमाण ऐन, १८७२; फौजदारी कार्यविधि संहिता, १९७३; भारतीय दण्ड संहिता, १८६०।

मुख्य शब्दहरूको सूची

हत्या; परिस्थितिजन्य प्रमाण; प्रमाणको भार; घाँटी थिच्नु; प्रतिकूल साक्षी; औपचारिक साक्षीहरू।

मामिला उत्पन्न भएको

फौजदारी अपीलीय क्षेत्राधिकार: फौजदारी अपिल नं. ६३३/२०२५

पंजाब र हरियाणाको उच्च न्यायालय, चण्डीगढको मिति २३.०१.२०१९ को फैसला र आदेशबाट सीआरएडी नं. १६५०/२०१५ बाट उत्पन्न भएको।

पक्षहरूका लागि उपस्थिति

सुश्री सोनिया माथुर, वरिष्ठ अधिवक्ता, सुश्री सुरभि भारद्वाज, सुश्री मधुमिता केशवन, सुश्री रोनिका तातेर, टी. महिपाल, सूर्य कमल मिश्रा, ऋषभ ठाकुर, आदित्य कौल, अधिवक्ताहरू अपीलकर्ताको तर्फबाट।

सुश्री भक्ति पस्रिजा, डी.ए.जी., करण शर्मा, अधिवक्ताहरू उत्तरदाताको तर्फबाट।

<u>सर्वोच्च न्यायालयको फैसला/आदेश</u>

<u>फैसला</u>

पंकज मिथल, न्यायाधिश

१. अनुमति प्रदान गरियो।

२. अपीलकर्ता-आरोपी रविलाई तल्लो न्यायालयले आफ्नी पहिलो पत्नी जमनीको घाँटी थिचेर हत्या गरेकोमा दोषी ठहर गरेको छ। तसर्थ, वर्तमान अपील।

३. अपीलकर्ता अमृतसरको मध गाउँमा खुला ठाउँमा झुपडी बनाएर बस्दै आएका थिए, जहाँ उनी मजदुरको रूपमा काम गर्थे। उनी आफ्नी मृत पत्नी जमनी, उनकी दोस्रो पत्नी सोमा र पहिलो विवाहबाट जन्मेका दुई छोराहरूसँग बस्दै आएका थिए। उनीहरू सबै १०-१२ वर्षभन्दा बढी समयदेखि सँगै बस्दै आएका थिए।

४. यो घटना मिति २२.०८.२०१४ को हो। अभियोजन पक्षको मामिला अनुसार, मृतकका भाइ चैना राम (पीडब्लु-१) ले मिति २२.०८.२०१४ मा पुलिस थाना राजगढ़, जिल्ला चुरु, राजस्थानमा एक शून्य एफआईआर दर्ता गराएका थिए, जसमा उनकी बहिनी जमनी आफ्नो पति अर्थात् अपीलकर्तासँग रैया मण्डी, तहसील बाबा बकाला, जिल्ला अमृतसर, पञ्जाबमा बस्दै आएकी थिइन्।

मिति २२.०८.२०१४ को रात करिब ११:०० बजे उनको श्रीमानले उनकी दोस्रो पत्नी सोमासँग मिलेर उनको हत्या गरे। मृतकका पति अर्थात् अपीलकर्ताले शवलाई आफ्नो गाउँ रैया मण्डीबाट ट्रकमा गुज्जुवास गाउँमा ल्याए। एफआईआरमा उनले यो पनि भनेका छन् कि उनकी बहिनी राजो अपीलकर्ताको छिमेकी झुपडीमा बस्दै आएकी थिइन् र उनले अपीलकर्ताले मृतकको डोरीले घाँटी थिचेर हत्या गरेको देखेकी थिइन् र उनले उनलाई यस बारेमा कसैलाई नबताउन धम्की दिएका थिए।

५. उक्त एफआईआरलाई पुलिस थाना, खिलचियान, अमृतसर, पञ्जाबमा स्थानान्तरण गरियो र मृतकको शवलाई पनि त्यहाँ लगियो, जहाँ पञ्चनामाको ज्ञापन तयार गरियो र शव परीक्षण गरियो।

६. अभिलेखमा रहेको पञ्चनामाले यो गाउँ रैया मण्डी, पुलिस थाना रैया, तहसील बाबा बकाला, जिल्ला अमृतसर, पञ्जाब, अर्थात् अपीलकर्ता झुपडीमा बस्ने ठाउँमा गरिएको खुलासा गर्दछ। उक्त पञ्चनामाले अन्य कुराहरू बाहेक, मृतकको शरीरमा चोटपटकको निशानहरू रेकर्ड गर्दछ र घाँटी वरिपरि लिग्चरको निशानहरू थिए र मुख खुला थियो र जिब्रो बाहिर निस्केको थियो भनेर रिपोर्ट गर्दछ।

७. पोस्टमार्टम रिपोर्टमा डाक्टरको रायमा मृतकको मृत्यु झुण्डिएर सास अवरोधका कारण भएको र घाँटीमा लिग्चरको निशान रहेको उल्लेख छ।

८. अभियोजन पक्षले अपीलकर्तालाई उक्त अपराधको दोषी प्रमाणित गर्न सात जना साक्षीहरूको बयान लियो जसमा मृतकका भाइ चैना राम (पीडब्लु-१), उनकी बहिनी राजो (पीडब्लु-२), उनको काकाको छोरा दीप चन्द (पीडब्लु-३), शव परीक्षण गर्ने डाक्टर मोहनलाल मीना (पीडब्लु-५), सेवानिवृत्त डीएसपी बागला राम (पीडब्लु-६), इन्स्पेक्टर रछपाल सिंह (पीडब्लु-४) र इन्स्पेक्टर अमोलक सिंह (पीडब्लु-७) थिए।

९. अभियोजन पक्षको सम्पूर्ण मामिला परिस्थितिजन्य प्रमाणमा आधारित छ। यद्यपि, मृतकको बहिनी, अर्थात् राजो (पीडब्लु-२) लाई प्रत्यक्षदर्शी भनिएको छ, उनले अपराध भएको देखेकी थिइनन्। उनी छिमेकी झुपडीकी बासिन्दा थिइन् र त्यसैले, उनलाई प्रत्यक्ष जानकारी हुन सक्छ।

१०. यो एक स्वीकृत स्थिति हो कि मृतकको मृत्यु पछि, अपीलकर्ता, अर्थात् उनका पतिले उनको शवलाई ट्रकमा मृतकका भाइ चैना राम (पीडब्लु-१) को मूल स्थानमा लगे र मृतककी बहिनी राजो (पीडब्लु-२) उनीसँगै गइन्। चैना राम (पीडब्लु-१), मृतकका भाइ जसले उजुरी दर्ता गरेका थिए, उनले आफ्नो बयानमा उनकी बहिनीको विवाह अपीलकर्तासँग भएको र उनीहरू रैया मण्डीमा बस्दै आएको स्वीकार गरे। यद्यपि, उनलाई २२.०८.२०१४ मा वास्तवमा के भयो भन्ने बारे थाहा थिएन र उनकी बहिनीको मृत्यु उनको बिमारीको कारण भएको बताए। उनले स्पष्ट रूपमा भने कि अपीलकर्ता उनको मृत्युको लागि जिम्मेवार थिएनन्। उक्त साक्षीलाई प्रतिकूल घोषित गरियो।

११. यहाँ यो उल्लेख गर्न उचित छ कि उक्त साक्षीले शून्य एफआईआर (प्रदर्श पीडब्लु४/१) मा आफ्नो हस्ताक्षर स्वीकार गरे तर उनले खाली कागजमा हस्ताक्षर गरेको र त्यहाँ के लेखिएको थियो भन्ने थाहा नभएको बताए।

१२. शून्य एफआईआरको अध्ययनले यो खुलासा गर्दछ कि यो एक कम्प्यूटरीकृत एफआईआर हो र उक्त साक्षीको हस्तलेखनमा छैन। यसमा शून्य एफआईआरको दुबै पृष्ठहरूमा सम्बन्धित स्थानमा उनको हस्ताक्षर मात्र छ।

१३. मृतकको बहिनी राजो (पीडब्लु-२) लाई पनि प्रतिकूल घोषित गरियो किनकि उनले आफ्नो बहिनी र उनको पति अर्थात् अपीलकर्ता बीच कुनै विवाद नभएको र उनको बिमारी र श्वासप्रश्वासको समस्याको कारण मृत्यु भएको बताइन्। त्यसैगरी, मृतकका काकाको छोरा दीप चन्द (पीडब्लु-३) लाई पनि प्रतिकूल घोषित गरियो किनकि उनले मिति २२.०८.२०१४ मा वास्तवमा के भएको थियो भन्ने बारे अनभिज्ञता व्यक्त गरे।

१४. माथि उल्लिखित तीन साक्षीहरू प्रतिकूल भएपछि, अभियोजन पक्षसँग औपचारिक साक्षीहरू बाँकी रहे, जसमा शव परीक्षण गर्ने डा. मोहनलाल मीना (पीडब्लु-५), चुरु, राजस्थानमा शून्य एफआईआर दर्ता गर्ने पुलिस अधिकारी/सेवानिवृत्त डीएसपी बागला राम (पीडब्लु-६), औपचारिक एफआईआर (प्रदर्श पीडब्लु४/२) दर्ता गर्ने एसएचओ/सेवानिवृत्त इन्स्पेक्टर रछपाल सिंह (पीडब्लु-४) र अनुसन्धान गर्ने इन्स्पेक्टर अमोलक सिंह (पीडब्लु-७) थिए।

१५. डा. मोहनलाल मीना (पीडब्लु-५) ले आफ्नो बयानमा आफूले शव परीक्षण गरेको बताए। मृतकको मृत्यु घाँटीमा लिग्चरको निशान देखिएबाट झुण्डिएर सास अवरोधका कारण भएको थियो। शव परीक्षणभन्दा दुईदेखि पाँच दिनअघि मृत्यु भएको हुन सक्छ। जिरहमा, यी साक्षीले स्वीकार गरे कि, मृत्युको कारण सास अवरोध भए पनि, यो दीर्घकालीन क्षयरोगको कारणले पनि हुन सक्छ र घाँटीमा लिग्चरको निशान देखिनु शवलाई एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा लामो यात्रा गरेको कारण हुन सक्छ। पीडब्लु-५ को माथिको बयानले, यसरी, निश्चित रूपमा यो स्थापित गर्दैन कि मृतकको मृत्यु झुण्डिएर वा घाँटी थिचेर सास अवरोधका कारण भएको थियो किनभने उनले यो पनि राय दिएका थिए कि मृत्यु दीर्घकालीन क्षयरोगको कारण हुन सक्छ। उनले घाँटीमा लिग्चरको निशान लामो यात्राको कारणले हुन सक्ने सम्भावनालाई पनि व्याख्या गरेका थिए र झुण्डिएर वा घाँटी थिचेर मात्र नभएको बताएका थिए।

१६. अनुसन्धान गर्ने इन्स्पेक्टर अमोलक सिंह (पीडब्लु-७) ले आफूले अनुसन्धान गरेको र अपीलकर्तालाई पक्राउ गरेको मात्र बताए। अपीलकर्ताको खुलासामा, उनले अपराधमा प्रयोग भएको डोरी फेला पारे। यद्यपि, जिरहमा उनले यस्तै डोरीहरू बजारमा सजिलै उपलब्ध भएको स्वीकार गरे।

१७. अब, यदि हामी प्रतिकूल भएका साक्षीहरूको प्रमाणलाई खारेज गर्छौं भने, हामीसँग बाँकी रहेको महत्त्वपूर्ण प्रमाण शव परीक्षण गर्ने डाक्टर (पीडब्लु-५) र अनुसन्धान गर्ने इन्स्पेक्टर (पीडब्लु-७) को हो। माथि उल्लिखित दुई जनाको प्रमाणलाई सँगै पढ्ने हो भने, उनीहरूले शव परीक्षण र अनुसन्धान गरेको मात्र खुलासा हुनेछ। डाक्टरले मृत्युको कारण घाँटीमा लिग्चरको निशानसहित झुण्डिएर सास अवरोध भएको राय दिए तर जिरहमा लिग्चरको निशान शवको लामो यात्राको कारण हुन सक्ने र मृतकको मृत्युको कारण दीर्घकालीन क्षयरोग पनि हुन सक्ने स्वीकार गरे। तसर्थ, उनको प्रमाणले मृत्युको कारण निर्णायक रूपमा स्थापित गर्दैन। इन्स्पेक्टर (पीडब्लु-७) को प्रमाणले पनि शंकाको छायाभन्दा बाहिर यो स्थापित गर्दैन कि उनले बरामद गरेको डोरी त्यही डोरी थियो जसबाट अपराध गरिएको हुन सक्छ किनभने यस्तै डोरीहरू बजारमा सजिलै उपलब्ध थिए। उनको प्रमाणबाट पनि धेरै कुरा पत्ता लाग्दैन।

१८. शरद विर्धिचन्द सारडा वि. महाराष्ट्र राज्य१ को एक अग्रणी मामिलामा, यस न्यायालयले परिस्थितिजन्य प्रमाणका पाँच सुनौला सिद्धान्तहरू, पञ्चशीलहरू, अर्थात् (i) अपराधको निष्कर्ष निकाल्ने परिस्थितिहरू पूर्ण रूपमा स्थापित हुनुपर्छ; (ii) स्थापित तथ्यहरू अपराधको परिकल्पना र अभियुक्तसँग मेल खानुपर्छ, अर्थात्, अभियुक्त दोषी छ भन्ने बाहेक अरू कुनै परिकल्पनामा व्याख्या गर्न नसकिने हुनुपर्छ; (iii) परिस्थितिहरू निर्णायक प्रकृतिको र प्रवृत्तिको हुनुपर्छ; (iv)

उनीहरूले प्रमाणित गरिने बाहेक अन्य सबै सम्भावित परिकल्पनाहरूलाई अलग दिनुपर्छ; र (v) प्रमाणको यस्तो पूर्ण श्रृंखला हुनुपर्छ जसले अभियुक्तको निर्दोषतासँग मेल खाने निष्कर्षको लागि कुनै उचित आधार नछोडोस् र सबै मानवीय सम्भावनामा यो कार्य अभियुक्तले नै गरेको हुनुपर्छ भनेर देखाउनुपर्छ।

१९. यदि हामीले माथिका सिद्धान्तहरू लागू गर्‍यौं भने, यस मामिलाको परिस्थितिहरूले कुनै पनि हालतमा अपीलकर्ताको अपराधलाई निर्णायक रूपमा स्थापित गर्दैन बरु यसले फरक धारणा बनाउन पर्याप्त ठाउँ दिन्छ। माथिको परिस्थितिजन्य प्रमाणको आधारमा, अपीलकर्ताको निर्दोषतालाई पूर्ण रूपमा अस्वीकार गर्न सकिँदैन।

२०. राज्यका लागि विद्वान अधिवक्ताले त्र्यंबक मारुती किरकन वि. महाराष्ट्र राज्य२ मा निर्भरता राखेका छन्, जसमा यो ठहर गरिएको छ कि प्रमाण ऐनको धारा १०६ को दृष्टिले, घरका सदस्यहरूमा अपराध कसरी गरियो भन्ने बारेमा ठोस स्पष्टीकरण दिने सम्बन्धित भार छ। तसर्थ, राज्यका लागि विद्वान अधिवक्ताले तर्क गरे कि प्रमाण ऐनको धारा १०६ को दृष्टिले, मृतकको मृत्यु कुन परिस्थितिमा भयो भनेर व्याख्या गर्नु अपीलकर्ताको काम थियो किनकि अपराध घर अर्थात् झुपडीको चार कुनाभित्र भएको थियो र अपराधको समयमा भित्र के भएको थियो भन्ने बारे उनलाई मात्र थाहा थियो।

१ (१९८४) ४ एससीसी ११६
२ (२००६) १० एससीसी ६८१

२१. माथिको तर्क केही हदसम्म उचित देखिन सक्छ तर यदि हामीले कानूनलाई गहिरो रूपमा हेर्‍यौं भने, हामीले यो पाउनेछौं कि प्रारम्भिक भार अभियोजन पक्षमा अभियुक्तको अपराधलाई पहिलो नजरमा स्थापित गर्ने हुन्छ र त्यसपछि मात्र प्रमाण ऐनको धारा १०६ द्वारा परिकल्पना गरिए अनुसार परिस्थितिहरू व्याख्या गर्ने भार अभियुक्तमा सर्छ।

२२. यस न्यायालयको तीन न्यायाधीशको इजलासले अनीस वि. द स्टेट गभर्नमेन्ट अफ एनसिटि[3] मा प्रमाण ऐनको धारा १०६ को लागु हुने सिद्धान्तहरूलाई विस्तृत रूपमा विचार गरेको छ र यो ठहर गरेको छ कि न्यायालयले फौजदारी मामिलाहरूमा प्रमाण ऐनको धारा १०६ लाई सावधानीपूर्वक लागू गर्नुपर्छ। फौजदारी मामिलाहरूमा लागू हुने र अभियोजन पक्षमा अभियुक्तको अपराध प्रमाणित गर्ने भार राख्ने सामान्य नियम, प्रमाण ऐनको धारा १०६ मा समावेश प्रावधानहरूद्वारा कुनै पनि हालतमा परिमार्जन हुँदैन। अभियुक्तको अपराधलाई औंल्याउने परिस्थितिको प्रमाण पेस गर्न अभियोजन पक्षको असक्षमतालाई पूरा गर्न उक्त प्रावधानलाई प्रयोग गर्न सकिँदैन। अभियोजन पक्षले अपराध स्थापित गर्न आवश्यक सबै तत्वहरू प्रमाणित गरेर आफ्नो भार निर्वाह नगरेसम्म उक्त प्रावधानलाई दोषी ठहर गर्न प्रयोग गर्न सकिँदैन। अर्को शब्दमा, अभियोजन पक्ष अपराध प्रमाणित गर्ने आफ्नो प्रारम्भिक दायित्वबाट मुक्त हुँदैन र यस्तो भार निर्वाह गरिएपछि र अपराधको पहिलो नजरको मामिला बनाइएपछि मात्र प्रमाण ऐनको धारा १०६ का प्रावधानहरू लागू हुन सक्छन्।

२३. माथिको मामिलामा यो पनि जोड दिइएको छ कि प्रमाण ऐनको धारा १०६ ती मामिलाहरूमा लागू हुनेछ जहाँ अभियोजन पक्षले अभियुक्तको अपराधको सम्बन्धमा उचित निष्कर्ष निकाल्न सकिने तथ्यहरू प्रमाणित गर्न सफल भएको भन्न सकिन्छ र अन्यथा होइन।

२४. यो बाहेक, तल्लो न्यायालयले फौजदारी कार्यविधि संहिता[4] को धारा ३१३ अन्तर्गत रेकर्ड गरिएको अपीलकर्ताको बयानलाई पूर्ण रूपमा बेवास्ता गरेको छ। अपीलकर्ताले धारा ३१३ फौजदारी

कार्यविधि संहिता अन्तर्गत आफ्नो बयानमा, उनले थप केही भन्नु छ कि भनेर सोध्दा, स्पष्ट रूपमा भनेका थिए कि मृतकको प्राकृतिक मृत्यु भएको थियो किनकि उनी दीर्घकालीन क्षयरोगबाट पीडित थिइन् जसको लागि उनको ब्यास अस्पतालमा उपचार भइरहेको थियो। एक पटक अपीलकर्ताले मृतकको उक्त रोग र उनको एक विशेष अस्पतालमा उपचारको बारेमा खुलासा गरेपछि, शव परीक्षण गर्ने डाक्टरको पुन: परीक्षण गराउनु अभियोजन पक्षको काम थियो ताकि मृतक वास्तवमा दीर्घकालीन क्षयरोगबाट पीडित थिइन् कि थिएनन् भनेर पत्ता लगाउन, यद्यपि उनले क्षयरोगको कारणले सास अवरोध भएर मृत्यु भएको हुन सक्छ भन्ने राय दिएका हुन सक्छन्। अभियोजन पक्षले त्यसो गर्न वा अपीलकर्ताको भनाइलाई खण्डन गर्न यस सम्बन्धमा कुनै अन्य स्वतन्त्र प्रमाण पेस गर्न असफल भयो।

---

३ (२०२४) एससीसी अनलाइन एससी ७५७

४ छोटकरीमा 'फौजदारी कार्यविधि संहिता'

२५. यस मामिलाको तथ्य र परिस्थितिहरूको समग्रतालाई ध्यानमा राख्दै, हामी यो राय राख्छौं कि अभियोजन पक्ष परिस्थितिजन्य प्रमाणको आधारमा अपीलकर्ताको अपराधलाई शंकाको छायाभन्दा बाहिर प्रमाणित गर्न पूर्ण रूपमा असफल भएको छ। बरु अभिलेखमा रहेको प्रमाणले दुई परस्पर विरोधी रायहरूको लागि पर्याप्त छुट दिन्छ, र यस्तो परिस्थितिमा, अपीलकर्ताको पक्षमा शंकाको लाभ दिनुपर्छ।

२६. तदनुसार, चण्डीगढस्थित पंजाब र हरियाणाको उच्च न्यायालयले मिति २३.०१.२०१९ मा दिएको विवादित फैसला र आदेश खारेज हुन योग्य छ र अपील स्वीकार गर्न योग्य छ।

२७. अभिलेखमा रहेको रिपोर्ट अनुसार अपीलकर्ता जमानतमा छैनन्। उनी जेलमा छन् र हिरासत प्रमाणपत्र अनुसार, उनी मिति ०५.०१.२०२१ सम्म छ वर्ष र दुई महिना जेलमा बसेका छन्, जसको अर्थ उनी आजसम्म दश वर्षभन्दा बढी समयदेखि जेलमा छन्। तदनुसार, उनलाई तुरुन्तै हिरासतबाट रिहा गर्न निर्देशन दिइन्छ।

२८. बिदा हुनुअघि, हामी कानूनी सहायता सल्लाहकार सुश्री सोनिया माथुर, वरिष्ठ अधिवक्ता, जसले अपीलकर्ताको तर्फबाट उपस्थित भएकी थिइन् र विद्वान अधिवक्ता सुश्री सुरभि भारद्वाजले कुशलतापूर्वक सहयोग गरेकी थिइन्, उनीहरूले गरेको बहुमूल्य सहयोगको प्रशंसा गर्दछौं।

२९. अपील तदनुसार स्वीकृत गरियो।

मामिलाको परिणाम: अपील स्वीकृत।

†*शिर्षक नोटहरु तयार गर्ने*: निधि जैन